

10. juni 2021

Til Folketingets Socialudvalg

Vi henvendte os til jer d. 2. maj 2021 med 'Tal og realiteter vedrørende årsager til anbringelser'¹ på foranledning af jeres samrådsmøde afholdt d. 2. oktober 2020 "Tvangsanbringelser og bortadoption af udsatte børn". Vi refererer til Oversigt I, Oversigt II og bilag 2 i vores første henvendelse af 2. maj 2021. I denne henvendelse anførte vi tre hovedkritikpunkter til Socialministerens argumentationer for flere og tidligere anbringelser af børn samt kom med en advarsel om, at det vil betyde et forøget offentligt overgreb mod familier til børn med sociale handicaps, hvis politikken bliver ført ud i livet. Karina Adsbøl bad d. 5. maj 2021 om Socialministerens kommentar² til vores henvendelse i spørgsmål 589 til Social- og ældreministeren. Vi takker Karina Adsbøl for opfølgningen.

Socialministeren (ministeren) har kommenteret på vores henvendelse d. 1. juni 2021³. Vi takker for besvarelsen, men må desværre påpege, at svaret er baseret på en ubrugelig opgørelse og udenomssnak. Formålet med nærværende anden henvendelse er derfor bl.a. at opnå afklaringer på en række konkrete ja/nej spørgsmål til ministeren, som følger herunder. Vi vil sætte stor pris på de afklaringer, som vi håber Udvalget vil hjælpe os med at få.

Efter en gennemgang af ministerens svar af 1. juni må vi fastholde:

1. Ministeren har givet en urigtig tal-indikation på *forekomsten af forældres omsorgssvigt over for børn, der bliver anbragt* (tabel 1 i ministerens svar). Talmaterialet i ministerens tabel 1 er ubrugeligt til besvarelsen og ministeren anvender desuden en spekulativ og uredelig afgrænsning af, hvad "indikationer på omsorgssvigt" omfatter (se Bilag A). En brugbar indikation på forekomsten af forældres omsorgssvigt findes i opgørelsen, som blev oversendt af daværende Social- og Indenrigsministerium til udvalget d. 15. januar (Oversigt II i vores første henvendelse). Her finder man indikationen under årsagskategorien 'utilstrækkelig omsorg (fra forældre)', og det vægtede gennemsnit på tværs af alle aldersintervaller af børn, der blev anbragt i årene 2015-19, er **44%**; forekomsten af omsorgssvigt fra forældre falder med alderen ved anbringelse, og for de sent anbragte, 15-17 årige, er den nede på **32%**. Jf. bilag 2 i vores første henvendelse, som alene omfatter tallene for 2019, er forekomsten af utilstrækkelig omsorg fra forældre endnu lavere. Som svar på Torsten Gejls spørgsmål viser tallene med andre ord **ikke**, at der for 81% af de børn, der bliver anbragt er indikationer på omsorgssvigt fra forældre - og den reelle tal-indikation ligger især langt fra for de sent anbragte børn.

- **Medgiver ministeren, at hendes tabel 1 og dermed tallet på 81% er misvisende for besvarelsen af Torsten Gejls spørgsmål?**
- **Medgiver ministeren, at Oversigt II (og bilag 2) viser, at forekomsten af omsorgssvigt fra forældre som noteret årsag i anbringelser med og uden samtykke er langt lavere, omkring halvdelen af de 81%, ministeren anførte under samrådsmødet, samt at den falder med alderen ved anbringelse?**

¹ SOU Alm. del - Bilag 273

² SOU Alm. del - Spørgsmål nr. 589 stillet af Karina Adsbøl

³ SOU Alm. del - endeligt svar på spørgsmål 589

2. Ministeren fremlægger stadig ikke belæg for, at sent anbragte børn skal anbringes tidligere, i sin tolkning af de refererede undersøgelser. At antallet af sent anbragte børn er højt er ikke noget argument for at anbringe dem tidligere. VIVEs rapport viser ikke, at man bør anbringe sent anbragte før. Statistikken for forebyggende indsatser og foranstaltninger viser ikke noget om, hvorvidt hjælpen har været tilstrækkelig og relevant i de enkelte tilfælde. Tværtimod. Der har jf VIVEs rapport fx. for en stor andel af sent anbragte påviseligt været helt utilstrækkelige forebyggelser af mistrivsel (behandling, hensyn/støtte) blandt det høje antal børn og unge med psykiatriske diagnoser der anbringes, som vi har påpeget i vores første henvendelse - hvilket udsagnene fra Socialpædagogernes fagforening er konsistente med, idet skaderne, de ser, netop kan komme af den utilstrækkelige hjælp i systemet. Kontroltal i flere sammenligningsstudier viser, at anbringelse med høj sandsynlighed er uvirksomt eller skadeligt, som sociolog emeritus Morten Ejrnæs og psykolog Niels Christian Barkholt fremlagde for Socialudvalget d. 20. maj 2021⁴. Det er alt i alt gode argumenter for at yde bedre hjælp i tide, dvs i hjemmet - det er ikke gode argumenter for at anbringe.

- **Medgiver ministeren, at VIVEs rapport tyder på, at hjælpen og støtten, der ydes inden anbringelse for en stor andel sent anbragte med psykiatriske diagnoser er helt utilstrækkelig?**
- **Medgiver ministeren, at den viden, fageksperterne Morten Ejrnæs og Niels Christian Barkholt fremlagde for Socialudvalget om anbringelsens skadelige, eller i bedste fald uvirksomme, effekt set i forhold til indsatser i hjemmet, udgør en vis form for evidens, og at denne viden må veje tungere i argumentationen *imod* flere og tidligere anbringelser *end* den rent subjektive tolkning, ministeren tillægger VIVEs rapport og andre udsagn, vejer for?**

3. Ministeren forholder sig i sit svar stadig tavs i forhold til overrepræsentationen af børn og unge med sociale handikaps i anbringelsesstatistikken. Hun er også fortsat tavs omkring det offentlige omsorgssvigt og den diskrimination, der fører til overrisiko for mistrivsel hos og anbringelse af socialt handikappede børn, hvilket påviseligt er til særlig stor skade for denne gruppe. At regeringen efter aftalen Børnene Først vil sende signaler om at *videreføre* de forebyggende og familiestøttende indsatser, som de sker nu, at hjælpen på grund af funktionsnedsættelse *ikke vil være ændret*, og at regeringen vil *videreføre* princippet om konkret og individuel vurdering, udtrykker på ingen måde et opgør med det offentlige omsorgssvigt og den diskrimination, der udøves i dag mod børn med sociale handikaps. Den styrkelse af kvaliteten i anbringelser, som ministeren nævner, kommer oftest først i spil i den sene ende af forløbet for barnet med socialt handikap, hvor et uegnet skoletilbud for længst har skadet barnet, hvor systemet har produceret endnu en udsat, dvs alt for sent. En styrkelse af barnets stemme er virkningsløs her, i visse tilfælde direkte farlig⁵, i forhold til socialt handikappede børn - en styrkelse af forældres retsstilling

⁴ SOU Alm. del - Bilag 258

⁵ Kun psykologer med autismeerfaring kan dechifrere og hjælpe med at nuancere det autistiske barns ytringer. Et autistisk barn med depression kan ofte kun forstås af vante omsorgspersoner med kendskab til barnets autismeutryksformer, dvs dets forældre. Erfaringen viser, at uden forældres 'oversættelser' til fagkyndige misforstås barnet, til fare for barnets tarv.

ville derimod styrke den tidlige indsats. Her adskiller den gunstige tilgang til sagsbehandling af handikappede børn i mistrivsel sig også væsentligt fra den gunstige tilgang til sagsbehandling af udsatte børn i mistrivsel. Det er meget svært at se, hvorfor det skulle give mening at anvende fælles lovgivning omkring håndtering af de to *vidt forskellige grupper* af handikappede børn hhv. socialt udsatte børn.

- **Medgiver ministeren, at det højere formål er at afværge mistrivsel i at opstå, og at aftalen om Barnets lov ikke sikrer afværgningen af den systemiske eksklusion, som børn med sociale handicaps bliver mødt med i grundskolen, og som skaber voldsom mistrivsel hos disse og øger deres risiko for skadende anbringelse?**
- **Medgiver ministeren, at reformen derfor ikke eliminerer diskriminationen af socialt handikappede børn, ej heller skaber de rammer, der gør, at handikappede børn kan undgå den undgåelige mistrivsel, og at der må være andre, mere effektive måder at afværge mistrivsel for socialt handikappede børn og unge på?**

Hvis vi profylaktisk skal anbringe børn som indsats mod omsorgssvigt, må konsekvensen i det ekstreme være, at vi skal anbringe alle børn, for vi ved aldrig, hvilke børn der viser sig at have et usynligt handicap. Vi ved, på den anden side, erfaringsmæssigt, at det offentlige ofte vil omsorgssvigte det usynligt handikappede barn - og der er tilmed stærkt forhøjet fare for, at systemet også svigter familien til det handikappede barn, anbringer barnet og 'selvundersøgende' blindt påstår, at det sker som følge af forældres omsorgssvigt. Det sker nemlig allerede i dag. Kunne man overveje at styrke forældres retsstilling i stedet?

Vi må fastholde, at der med Barnets lov fortsat er fare for et øget offentligt overgreb mod familier med socialt handikappede børn. Denne fare er forstørret, efter at der er skaffet et flertal i aftalen for, at der i lovgivningen ikke skal skelnes mellem udsatte børn og børn med handicap. Denne manglende skelnen er uforståelig og katastrofal, og det har flere handicaporganisationer⁶ og Monica Lylloff fra #enmillionstemmer har været ude i medierne og advare kraftigt imod konsekvenserne af. Må det mane til eftertanke og aftaleændringer.

Neuropolitisk Forum v/:

Camilla Nielsen, *cand.scient.soc/sociolog*

Camilla Newcomb Burgess, *Sociolog (Ba.Science.soc in educational science, MSc.Social.Science)*

Britt Altofte Rindom, *CLO Skolenonline.dk*

Mette de Lony Islandi, *cand.scient.adm*

Anette Bruun, *Specialpædagog*

Karina Bundgaard, *fysioterapeut*

Maja Suralski, *cand.mag*

Bodil Voss, Ph.d., *B.Sc.Eng*

Vedlagt er Bilag A: Svar på spørgsmålet om forekomst af "indikationer på forældres omsorgssvigt" hos børn, der bliver anbragt

⁶

<https://www.altinget.dk/social/artikel/organisationer-i-opraab-boernene-foerst-skal-handle-om-den-rette-indsats>

Bilag A

Svar på spørgsmålet om forekomst af “indikationer på forældres omsorgssvigt” hos børn, der bliver anbragt

Talmateriale til besvarelse af samrådsspørgsmålet fra Torsten Gejl

På Torsten Gejls spørgsmål om, hvor mange procent af de børn, der bliver anbragt, der har været udsat for de ting, som ministeren refererer til (forældres vold, alkoholmisbrug, incest og generelle omsorgssvigt) svarer ministeren under samrådsmødet⁷, at i 81% af tilfældene har der været indikationer på omsorgssvigt, og ministeren lover at oversende et udtømmende skema i forhold til de forskellige årsager. Der er i forlængelse af Socialministerens besvarelse af samrådsspørgsmål på samrådsmødet oversendt to oversigter med angivelse af årsager i forbindelse med iværksættelse af anbringelser, en af 27. november 2020 som angår anbringelser uden samtykke (**Oversigt I** i vores henvendelse), henholdsvis en af 15. januar 2021 som angår anbringelser både med og uden samtykke (**Oversigt II** i vores henvendelse). Oversigt I (endeligt svar på spørgsmål 43) bliver oversendt som skema, som det fremgår af følgeteksten, til belysning af bl.a. årsager til *tvangsanbringelser*. Oversigt II oversendes i forlængelse af samrådsspørgsmål C-D den 22. oktober 2020 til belysning af årsager til *anbringelser, med og uden samtykke*, af børn og unge.

Ministerens påpeger i sit svar på vores første hovedkritikpunkt, at hendes tal på 81% er hentet fra en tredje opgørelse, som hun nævner tal fra under samrådsmødet, og som viser antallet af alle anbragte i 2018 samt angiver antallet og andelen af disse, for hvilke der har været indikationer på forældres omsorgssvigt jf ministerens egen afgrænsning i bilag 1. Socialministeren har inkluderet tallene fra ‘øjebliksbilledet 2018’ i en **tabel 1** i sit svar. Ministeren understreger endvidere, at både spørgsmål og besvarelse angår alle anbringelser, med og uden samtykke. Men ministerens afgrænsning i bilag 1 er i strid med Bekendtgørelsen for Dataindberetning på Socialområdet, som vi vender tilbage til.

⁷ Ministeren citerer selv fra samrådsmødet 22. oktober 2020:

“Spørgsmålet fra Torsten Gejl på samrådet lød: ”Mit andet spørgsmål handler om det udemærkede spørgsmål, Karina Adsbøl rejste, nemlig hvor mange procent af de børn, som bliver anbragt, har egentlig været udsat for de ting, som ministeren hele tiden refererer til?” Hertil svarer jeg: **‘Ud af de 14.100 børn, som var anbragt uden for hjemmet i 2018, var der indikationer på omsorgssvigt for de 81 pct. af dem. Altså over 11.000 af dem. Og som jeg sagde, for mig er omsorgssvigt ikke kun alvorligt og problematisk, hvis det er vold eller alkohol eller incest. Det er det jo også, hvis det på andre måder er forældre, der omsorgssvifter deres børn, som lader børnene stå med et alt for stort et ansvar, lader børnene være de voksne, isolerer børnene, voldsomt, nogle af de her forfærdelige historier, vi jo alle sammen kender. Så altså bare for at sige, at i 81 pct. af tilfældene, da er der indikationer på omsorgssvigt.’ ”**

(Red.) Socialministeren indleder svaret med følgende passage: **”Så i forhold til Torsten, lad os, skal vi ikke bare aftale, det tror jeg måske også vi gjorde i forbindelse med sidste samråd, men lad os endelig gøre det igen, at vi kan oversende et egentligt udtømmende skema i forhold til de forskellige årsager, der bliver registreret på anbringelser. Så kan udvalget få det helt faktuelle, men ud af de 14100 børn ...”**

Vi må gøre opmærksom på, at den form for opgørelse, som tallene i ministerens **tabel 1** baserer sig på, er **ubrugelig** i besvarelsen af, hvor mange procent af de børn der bliver anbragt, der har været udsat for omsorgssvigt fra forældre. Det skyldes, at opgørelsen matematisk overrepræsenterer anbringelsesårsager for tidligt anbragte børn, som anbringes i væsentligt længere tid, jf. VIVEs forløbsrapport⁸. Da *samtidig* andelen af tidligt anbragte børn, hvor forældres omsorgssvigt er angivet som medvirkende årsag, er væsentligt højere end for sent anbragte børn, overestimeres forældres omsorgssvigt ved denne opgørelsesmetode. Vi har i fodnoten nedenunder uddybet, hvorfor **tabel 1** i ministerens svar ikke kan bruges til at besvare Torsten Gejls spørgsmål.

Oversigt I, Oversigt II og opgørelsen i bilag 2 (statistik på iværksatte anbringelser) i vores henvendelse er derimod egnede til at besvare spørgsmålet fra Torsten Gejl. Når spørgsmålet fra Torsten Gejl angår anbringelser både med og uden samtykke, er det følgelig **Oversigt II** (evt. bilag 2 i vores henvendelse), der skal anvendes til besvarelsen. Oversigten har anmærkningerne: Omfatter børn og unge i alderen 0-17 år, der fik iværksat en anbringelse i årene 2015-2019. Barnets eller den unges alder er opgjort på anbringelsestidspunktet.

Ministeren mener, at hendes tabel 1 og Oversigt II tegner stort set identiske billeder. Ministeren afgrænser i begge opgørelser forekomsten af "indikationer på omsorgssvigt" fra forældre på en fejlagtig måde, så de også omfatter *offentligt* omsorgssvigt og *andre omsorgspligtiges* omsorgssvigt, samt andre *irrelevante* forhold hos forældre. Men ministerens afgrænsning af "indikationer på omsorgssvigt" fra forældre, og dermed ministerens talbehandling, er dermed i modstrid med præmissen, hvorunder tallene er indberettet, som redegjort for i næste afsnit nedenfor.

Hvis man alene opgør forekomsten af "indikation på omsorgssvigt" fra forældre som værende den andel, det vægtede gennemsnit på årsagskategorien 'utilstrækkelig omsorg (fra forældre)' viser, hvilket man bør, er forekomsten stort set halveret, fra **81%** (jf. ministeren) til **44%** (jf. bekendtgørelsens præmisser). Ser man på tallet for sent anbragte, 15-17 årige ved anbringelse, er forekomsten af forældres utilstrækkeligt omsorg nede på **32%**, hvilket vi også fremførte i vores første henvendelse. **Der er derfor ikke jf. Oversigt II belæg for at sige, at 81% af børn og unge, der bliver anbragt, er anbragt som følge af forældres omsorgssvigt. Tallet baserer sig på en ubrugelig opgørelse og en forkert afgrænsning af forhold der kan henregnes til "indikationer på omsorgssvigt". Tallene peger jf. Ministeriets egen opgørelse (Oversigt II) på, at forekomsten af 'utilstrækkelig omsorg fra forældre' fra forældre er ca. det halve i vægtet gennemsnit, og at den falder med alderen ved anbringelse.**

⁸ Ministeren kan ikke bruge tallene i tabel 1 til at besvare Torsten Gejls spørgsmål om, hvad børn der bliver anbragt har været udsat for. Tallene i ministerens tabel 1 er netop et øjebliksbillede af populationen af anbragte i 2018, hvis sammensætning er et resultat af børn, der er anbragt i lang tid, børn der er anbragt i kort tid, børn der er anbragt som spæde og unge der bliver anbragt sent, børn der er anbragt som følge af omsorgssvigt og børn der ikke er anbragt som følge af omsorgssvigt. Som det fremgår af Oversigt I, så er det primært de tidligt anbragte, der hyppigst er blevet omsorgssvigtet af en eller begge af deres forældre. Da de tidligt anbragte jf VIVE-rapporten samtidig er dem, der er anbragt længst, så vil et øjebliksbillede overrepræsentere tidligt anbragte i populationen af anbragte, og andelen af tilfælde i populationen af anbragte, der har været udsat for omsorgssvigt er derfor logisk set forstørret. Det er ren matematik.

Afgrænsninger af indikationer for forældres omsorgssvigt i Oversigt II

Udover fejlagtig brug af opgørelse, er der, som sagt, også en anden fejlkilde i ministerens måde at opgøre årsager til anbringelse på. Ministeren argumenterer i sit svar for, at der kan være forskellige måder at opgøre forældres omsorgssvigt på. Ministeren fastholder sin egen, idet hun henviser til bilag 1 i sin besvarelse af 1. juni 2021, hvori afgrænsningen af indikationer på omsorgssvigt fra forældre er opgjort for tabel 1 i hendes svar. Man kan af ministerens bilag 1 i hendes besvarelse orientere sig om, at Socialministeriet har benyttet sig af flere irrelevante årsagskategorier til at indikere forældres omsorgssvigt med. Dette advarede vi også om i vores henvendelse af 2. maj 2021.

Vi gør opmærksom på, at jf Bekendtgørelse for dataindberetning på socialområdet⁹ er punkterne 1-8 tabel 1 i ministerens Bilag 1 forhold, *der relaterer til barnet/den unge selv*, mens punkterne 9-15 er forhold, der relaterer til forældre, som årsager til anbringelse. *Men Socialministeriet har medtaget punkterne 7 og 8, hørende til forhold hos den unge selv, i deres afgrænsning af forældres omsorgssvigt som årsag. Altså er måden, hvormed indikationer på omsorgssvigt fra forældre er afgrænset på i ministerens opgørelse, i uoverensstemmelse med Bekendtgørelsen for dataindberetning på socialområdet. Fremdragne tal for punkterne 7 og 8 bygger derfor på falske præmisser om indikation af forældres omsorgssvigt, idet disse forhold ikke i sig selv giver indikation på forældres omsorgssvigt. Hvis forældre også *samtidig* havde været at anklage i de nævnte forhold, så ville det *allerede* have været noteret som 'utilstrækkelig omsorg fra forældre', jf bekendtgørelsen. **Der kan ikke være tale om, at forhold, der hører til barnet/den unge, også skal henregnes under forhold, der i tillæg kan tilskrives forældres utilstrækkelige omsorg eller manglende forældrekompetence generelt, idet disse forhold allerede opgøres under punkterne 9-15, som vurderet af sagsbehandler. At ministeren indregner punkterne 7 og 8 i forhold, der postuleres at kunne indikere omsorgssvigt fra forældre, er derfor uden hold i fakta, og afgrænsningen er derfor ikke redelig.***

*Endvidere er andre irrelevante forhold¹⁰ hos forældre end forældres utilstrækkelige omsorg (pkt. 14) medtaget i ministerens bilag 1, punkterne 9-13. Vi må alt i alt igen fastholde, at hvis der i forbindelse med andre forhold hos forældrene samtidig har været indikation på omsorgssvigt, herunder generelt manglende forældrekompetencer, vil det allerede fremgå i noteringen af forholdet 'Utilstrækkelig omsorg fra forældre'. Det er derfor alene forholdet i pkt. 14 i ministerens bilag 1, der indikerer utilstrækkelig omsorg fra forældre, eller forældres omsorgssvigt (intenderet eller ej), om man vil. **Vi må påpege, at de konkrete oplysninger der ligger til grund i børnesager går tabt i statistikken, og man kan derfor ikke gå baglæns i statistikken og opgøre, om andre forhold kan efterrationaliseres som indikationer på omsorgssvigt fra forældre eller manglende forældrekompetence. At tillægge andre forhold hos forældre en betydning i en genvurdering af 'utilstrækkelig omsorg fra forældre', som ministeren gør, er derfor spekulativ.***

⁹ BEK 2090 af 11/12/2020, og før det BEK 1094 af 22/10/2019, i medfør af § 84, stk. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

¹⁰ Vi kan notere os, at 'Betydeligt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos forældre' er et forhold der ikke er medtaget i årsagshovedkategorien 'Omsorgssvigt m.v.' i Oversigt I og Oversigt II. Denne udeladelse i afgrænsningen bifalder vi, idet en vurdering af dette forhold er subjektiv og desuden ikke automatisk leder til omsorgssvigt.